

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Metaforik Algıları*

Special Education Teachers' Metaphorical Perceptions Regarding The Students With Multiple Disabilities

A. Emel SARDOHAN YILDIRIM¹, Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN²

¹Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü.
emelsardohan@gmail.com.

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü.
meldeniz1@hotmail.com.

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Makalenin Geliş Tarihi: 01.08.2021

Yayına Kabul Tarihi: 16.11.2021

ÖZ

Çoklu yetersizlik, bir yetersizliğe başka bir ya da daha fazla sayıda yetersizliğin eşlik etmesi olarak ifade edilmektedir. Çoklu yetersizliği olan öğrencilerle çalışacak olan özel eğitim öğretmenlerinin, çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algılarını ve bu algıların gösterdiği eğilimi bilmek önemlidir. Bu çalışmanın amacı, özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algılarını betimlerken kullandıkları metaforlar aracılığıyla algılarını ve algıların eğilimini tespit etmektedir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim desenine göre düzenlenmiş ve 218 özel eğitim öğretmeni ile yürütülmüştür. Araştırma verileri açık uçlu soru formu aracılığıyla toplanmıştır. Veriler özel eğitim öğretmenlerinin “çoklu yetersizliği olan öğrenci ..... gibidir, çünkü .....” ifadelerini tamamlamalarıyla elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilerle ilgili en çok sırayla çiçek, bebek, gökkuşağı, ağaç, normal gelişen birey, melek, maden, denklem, hediye paketi, deniz, kuş, toprak, hayat, tablo, çocuk, bitki, yapboz, labirent, hamur, keşif, şemsiye, problem, çocuk, bulmaca, kitap, öğrenci, levha, güneş, bağımlı bir birey, havuz problemi, özel, enstrüman, ahtapot kavramlarını geliştirdikleri bulunmuştur. Özel eğitim öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlar kullanım gerekçelerine göre 13 kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; başkalarına bağımlı olma, yoğun ilgi ve destek gereksinimi, eğitimlerinin iyi planlanması, bireysel farklılık, eğitimi zor ve sabır gerektirir, eşsiz ve biriciktir, eğitiminde ilginç deneyimler, eğitim önemlidir, yetersizlik

***Ahntılama:** Sardohan Yıldırım, A.E. ve Eldeniz Çetin, M. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik metaforik algıları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 749-786.

kombinasyonu, hassas-narin-kırılgan oluşları, yaşamlarındaki zorluk, ihmal edilmeleri, masumiyettir.

Anahtar Sözcükler: Özel eğitim öğretmeni, Çoklu yetersizlik, Metaforik algı.

ABSTRACT

Multiple disabilities refer to a disability accompanied by one or more other disabilities. It is essential to reveal the perceptions and tendencies of special education teachers have towards their students with multiple disabilities. The present study aims to determine the metaphors which special education teachers use while describing their perceptions of students with multiple disabilities and the trends of these perceptions. The study was designed as a phenomenology study, a qualitative research model and study was conducted with 218 special education teachers. The data was by collected using an open-ended question form which asked the teachers to complete the sentence "A student with multiple disabilities is like ..... because .....". The data collected was analyzed using content analysis and interpreted. The results showed that the special education teachers most frequently created these concepts, respectively, regarding students with multiple disabilities: flower, baby, rainbow, tree, individual with typical development, angel, mine, equation, gift package, sea, bird, soil, life, painting, child, plant, jigsaw puzzle, labyrinth, dough, discovery, umbrella, problem, child, crossword puzzle, book, student, plaque, sun, an addicted individual, a pool problem in math, unique, instrument, and octopus. The special education teachers' metaphors were gathered under 13 categories by their intended use. These categories were: depended on others, the need for intense care and support, well-planned education for them, individual differences, the fact that education is challenging and requires patience, the fact that they are unique, interesting experiences in their education, the fact that education is essential, a combination of disabilities, the fact that they are sensitive-frail-fragile, difficulties in their lives, their neglect, and innocence.

Keywords: Special education teacher, Multiple disabilities, Metaphorical perception.

GİRİŞ

Metafor terimi bireyin, deneyimlerinin gerçekleştiği bağlamı nasıl algıladığına dair yeni bilgiler edinmeye yardımcı olan bir öge, bir şeyin başka bir şeyin yerini tutması olarak tanımlanmaktadır (Morgan, 2006; Bakırcıoğlu, 2012). Kökeni Yunancaya dayanan metafor kelimesinin Yunanca sözlük karşılığı “metapherein” yani “taşımak”, “aktarmak” anlamına gelmekle birlikte son zamanlarda güncel olarak iki nesnenin, iki kavramın ya da iki olay arasındaki eş-benzeri ilişkiler için kullanılmaktadır (Draaisma, 2007). Metafor bir kavramın, olayın veya bir nesnenin kendi öz anlamıyla değil de bir başka kavram, olay ya da nesnenin kullanılarak dolaylı yollardan izah edilmesidir (Deant-Reed & Szokolszky, 1993). Türkçede ise mecaz kelimesinin karşılığı olarak Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde yerini alan metafor (TDK, 2018). Morgan’a (2006) göre, kişinin dünyayı anlama ve anlamlandırma sürecinde ortaya çıkan ve kavrayışımıza sinen bir düşünce ve görme biçimi anlamına gelmektedir. Morgan (2006) bütün metaforların genel olarak değerlendirildiğinde birbiriyle çelişen ve birbirlerini bütünleyen bir yelpaze oluşturduğunu ifade etmiştir. Bireylerin kavramlara ilişkin düşüncelerini açıklamaları istenirken kavramları doğrudan tanımlamalarına ilişkin soru sormak yerine bu kavramları metaforlar üzerinden açıklamaları talep edilebilmektedir (Camcı Erdoğan & Güçyeter, 2019). Metafor çalışmaları, katılımcıların belirli bir konu hakkında nasıl düşündüğünü keşfetmeye yarayan bir alternatif olarak kabul görmüştür (Zheng & Song, 2010). Eğitim alanında ise metaforlar hem eğitim süreçlerinin dinamiklerini tanımlamak hem de eğitimde aktif rol oynayan öğretmenlerin görevlerini açıklığa kavuşturmak ve sınıflandırmak için önemli bir rol oynamaktadır (Mouraz ve diğerleri, 2013). Öğretmenler, algılarını ve soyut kavramları ifade etmede daha somut ve daha kolay anlaşılabilir olan metaforları tercih etmektedirler (Singh, 2010). Ayrıca metaforların, farklı branşlardaki öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemek için güçlü bir araç olarak kabul edilebileceği belirtilmektedir (Carlson, 2001; Carter, 1990; Stivers & Cramer, 2015). Munby (1986) öğretmenlerin bir konu ile ilgili düşüncelerini

derinlemesine anlamının en verimli yolunun, konu ile ilgili metaforlarını anlamlandırma olduğunu belirtmektedir (Akt. Zheng & Song, 2010).

Öğretmenler arasında özel gereksinimli öğrencilerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin çalıştığı gruplardan biri de çoklu yetersizliği olan öğrencilerdir. Çoklu yetersizliği olan bireyler özel gereksinimli bireyler kategorisinde yer almakta ve bu bireyler aynı anda birden fazla yetersizliğe sahip olmakta ve kendilerine sunulan özel eğitim hizmetleri sürecinde özel yetişmiş personele, özel hazırlanmış programa ve uyarlamalara gereksinim duymaktadır (Mastropieri & Scruggs, 2014; Şafak, 2012; Şafak ve Yürekli, 2020). Çoklu yetersizlik terimi şemsiye bir terimdir dolayısıyla içinde birçok farklı tür ve derecedeki yetersizliği barındırmaktadır. Farklı tür ve derecedeki yetersizliklerden farklı derecede etkilenmiş bireylerin birbirleri ile benzeyen yönleri olmasına rağmen farklı yönleri daha fazladır (Akçamete, 1992). Bu bireylerde bilişsel, işitme ve görme yetersizliklerinin yanında süreğen hastalıklar da (örn. epilepsi, kalp rahatsızlıkları gibi) görülebilmektedir (Mansell, 2010). Bireylerin sahip olduğu bu yetersizlikler ve sağlık sorunları, yaşam kalitelerini, eğitim süreçlerine aktif katılmalarını ve sosyal hayatlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Eldeniz Çetin, 2020; Kalkan, 2020; Downing & Eichinger, 2008). Bu bireylerin eğitim süreçlerinin nitelikli olması, derslere aktif katılımlarının sağlanması, yetersizlikleri ile ilgili gerekli uyarlamaların ve eğitim programlarının yapılması için eğitim öğretim süreçleri Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2018) garanti altına alınmıştır. Bu yönetmelikte öğrencilerin devam ettiği okul türleri, sınıflar, uygulanması gereken bireyselleştirilmiş eğitim planları (BEP) belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin özel eğitim okullarına devam ettiği sürece derslerini özel eğitim öğretmenlerinin okutacağına dair karar bulunmaktadır. Özel eğitim öğretmenleri öğrencisine ne öğreteceğini, nasıl öğreteceğini, öğretimi nasıl bireyselleştireceğini ve eğitimsel uyarlamaları nasıl uygulayacağını iyi bilmelidir (Kırcaali İftar, 2019). Tüm bu bağlamlar düşünüldüğünde özel eğitim öğretmenlerinin, çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algıları kritik önem kazanmaktadır. Olumlu öğretmen algıları ve tutumları, özel gereksinimli öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinin başarısını yordamaktadır (Rodriguez, Saldana & Moreno, 2012).

Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizlik kavramına ilişkin algıları ve tutumları değişmekte, düşünceleri farklılaşmaktadır. Yükseköğretim Kurulunun (YÖK, 2018) kararıyla 30 Mayıs 2018 tarihinden itibaren özel eğitim öğretmenliği lisans programında “Çoklu Yetersizlik ve Eğitimleri” adı altında haftada 2 saat ve alan seçmeli bir ders yer almaktadır. Bu ders kapsamında özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilerle derslerini yürütürken temel becerilere sahip olması hedeflenmektedir. Dersin içeriği; çoklu yetersizlikler, yaygınlığı, özellikleri, bilişsel, davranışsal, duygusal özellikleri, eğitimi, eğitim ortamları, kaynaştırma, akademik becerilerin eğitimi, öğretimlerini planlama, öğretim planı hazırlamadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılı ve daha öncesinde çoklu yetersizlik ile ilgili özgün bir ders müfredatta bulunmamaktadır. Lisans eğitimleri sürecinde konu ile ilgili ders almayan öğretmenler, çoklu yetersizliği olan öğrencilerin derslerini okuturken eğitimi bireyselleştirmede, işlevsel değerlendirmede, çevresel ve öğretimsel uyarlamaları organize etmede, bu öğrencilerle iletişim kurmada ve eğitim süreçlerinde ailelerle iş birliğini yapılandırmada güçlük yaşamaktadır (Alias & Mohamad Salleh, 2017; Horn & Kang, 2012). Dolayısıyla, özel eğitim öğretmenliği diğer öğretmenlik branşları ile kıyaslandığında mesleki olarak daha karmaşık ve yorucu bir süreç olabilmektedir (Güleç Aslan, 2014). Bu gerekçeler temelinde özel eğitim öğretmenleri mesleki tükenmişlik ve iş doyumunda azalma gibi güçlükler yaşayabilmektedirler (Park & Shin, 2020; Brunsting, ve diğerleri, 2014; Şahin ve Şahin, 2012; Girgin & Baysal, 2005).

Özel eğitim öğretmenlerinin metaforik algılarını inceleyen araştırmalar incelendiğinde özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa (Efilti, Demirci ve Karaduman, 2021) ve özel eğitim öğretmenlerine (Deniz, 2016) ilişkin olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde metafor temelinde çoklu yetersizliği olan öğrencilere ilişkin algı çalışmasının yürütülmediği belirlenmiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdiği metaforik algıları ve algılarının eğiliminin belirlenmesiyle çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitimleri, öğrencilere ve ailelerine sunulan destek hizmetleri, tanılama ve değerlendirme süreçleri, ailelerle iş birliği, aile katılımı ve bireysel yeterliliklerini

geliştirme alanlarına yönelik yapılan uygulamalar ile ilgili önemli bilgiler ortaya çıkacaktır. Bilindiği gibi özel eğitim hizmetlerinin başarısı, bu hizmeti sunan özel eğitim öğretmenlerinin niteliğine ve desteklenmesine bağlıdır (Deniz, 2016). Özetle özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrenciler ile ilgili algılarını, daha az kelime kullanarak daha etkili bir şekilde ortaya çıkmasını sağlayan metaforlar aracılığı ile (Larsson, 2017 akt. Koç ve Merç, 2017; Girmen, 2007) daha net ve açıklayıcı bilgi vereceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmada; özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik metaforik algılarını saptamak amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
2. Belirtilen metaforlar ortak özellik bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Bireylerin deneyimlerinden, yaşantılarından hareketle bir olay/olgu karşısındaki algılarını ve tepkilerini derinlemesine belirlemeyi hedefleyen olgu bilim deseni (Fraenkel, Wallen & Hyun, 2012), farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013) dolayısıyla bu araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada rastgele olmayan örnekleme tekniklerinden uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme, kolay ulaşılabilir ve araştırmaya katılmak isteyen kişilerin araştırmaya dâhil edildiği bir örnekleme türüdür (Budak, & Budak, 2014). Araştırmada, özel eğitim öğretmeni olup internet ortamında gönüllü olarak formu

dolduran 279 öğretmen araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 61 öğretmenin yanıtları formdaki kişisel bilgilerin boş bırakılması, aynı kişi tarafından formun birden fazla kez doldurulması, metafor ve gerekçesini içermemesi nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Araştırmaya katılan 218 özel eğitim öğretmenin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	149	68,34
Erkek	69	31,65
Yaş	N	%
21-28 yaş	102	46,78
29-36 yaş	70	32,11
37-44 yaş	38	17,43
45-52 yaş	7	3,2
52 ve üzeri	1	0,45
Mesleki kıdem		
1-5 yıl	106	48,62
6-10 yıl	53	24,31
11-15 yıl	40	18,34
16-20 yıl	12	5,50
20 yıl üzeri	7	3,21
Sınıfında çoklu yetersizliği olan öğrenciyi isteme durumu		
Evet	179	82,11
Hayır	39	17,88

Tablo 1’e bakıldığında araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %68,3 ’nü kadın, %31,6’ünü ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yaşlara göre dağılımı incelendiğinde yaşları ise 21-28 yaş aralığındaki öğretmenler %46,7’ sini, 29-36 yaş aralığındaki öğretmenler ise %32,1’i, 37-44 yaş aralığındaki öğretmenler ise %17,4’ü, 45-52 yaş aralığındakiler ise %3,2’i, 52 yaş üstünü ise %0,4’ü oluşturmaktadır. Mesleki kıdem açısından incelendiğinde öğretmenlerin 1-5 yıl arasında deneyimi olanlar %48,6’ını, 6-10 yıl arasında deneyimi olanlar ise %24,3’ünü, 11-15 yıl arasında deneyimi olanlar ise %18,3’ünü, 16-20 yıl arası deneyimi olanlar ise %5,5’ini, 20 yıl üzeri deneyimi olanlar ise %3,2’ini oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %82,1’i

sınıfında çoklu yetersizliği olan öğrenciyi istemeye yönelik olumlu görüş belirtirken %17,8'i olumsuz görüş belirtmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik metaforları açık uçlu soru formu kullanılarak elde edilmiştir. Soru formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcı öğretmenlerin cinsiyeti, yaş, mesleki kıdem, sınıfında çoklu yetersizliği olan öğrenciyi isteme durumlarına yönelik sorular; ikinci bölümde ise özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere ilişkin geliştirdikleri metaforları ortaya çıkarmak amacıyla verilen “Çoklu yetersizliği olan öğrenci.....gibi” dir. Çünkü, ... dır.” kalıp cümlesi yer almıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin internet ortamında yazılı olarak belirttikleri metaforların analizi ve değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer verilerin belli kategoriler ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayabileceği bir şekilde organize edilip yorumlanma süreci olarak ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Araştırmada metaforların içerik analizleri benzer çalışmalardan (Altıntaş ve diğerleri, 2015; Çoğaltay & Aras, 2018; Dayı ve diğerleri, 2020; Eren, 2018; Ertürk, 2017; Saban, 2008; Talas, 2017; Tortop ve diğerleri, 2015; Uçuş, 2016) yararlanılarak eleme ve numaralandırma, kodlama, kategorilerin oluşturulması, geçerlik ve güvenilirlik ve verilerin yorumlanması şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin elenmesi ve numaralandırılması: Bu aşamada verilerin analizi için ilk olarak özel eğitim öğretmenlerinin doldurdıkları formlar bilgisayar ortamında incelenmiştir. Toplamda 279 form olduğu tespit edilmiştir. Bu formlardan doldurma saatleri yakın olanlar, demografik değişkenleri, metaforları ve gerekçeleri aynı olanlar, metafor ve gerekçelere uygun olmayan formlar örneğin metafor yerine tanım yazan vb. 61 form değerlendirmeye alınmamıştır. Ardından araştırma amacına uygun doldurulan formlar birden başlanarak 218'e kadar numaralandırılmıştır. Ayrıca özel eğitim

öğretmenlerine (Ö1, Ö2.. gibi) kodlar verilerek, öğretmenlerin algıları belirttikleri şekilde herhangi bir düzenleme yapılmaksızın olduğu gibi bulgularda yer almıştır.

Verilerin kodlanması: Bu aşamada özel eğitim öğretmenlerinin formlarında belirttikleri metaforlar birden başlanarak kodlanmış ve toplamda 83 kod tespit edilmiştir.

Kategorilerin oluşturulması: Özel eğitim öğretmenlerinin ifadeleri, numara sırasına göre listelenerek ortak özellikleri bakımından ele alınmıştır. Ardından çoklu yetersizliği olan bireylere yönelik vurgu yaptıkları özellikler ve bakış açılarına göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda metaforları en iyi temsil ettiği düşünülen 13 kategori oluşturulmuştur.

Geçerlik ve güvenilirlik sağlanması: Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırmacılar tarafından oluşturulan kod ve kategoriler araştırmaya dâhil olmayan, nitel araştırma ve çoklu yetersizliğe ilişkin deneyimi ve bilgisi olan, doktora düzeyine sahip başka bir uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda uzmana metafor listeleri ve kategorilerin adları verilmiştir. Uzmandan metaforları bu kategorilere yerleştirmeleri istenmiştir. Sonrasında uzmanın yaptığı eşleştirmeler ile araştırmacıların yaptığı eşleştirmeler kıyaslanmış ve görüş ayrılığı olduğu durumlarda istişare edilip uzlaşma sağlanarak son hâli verilmiştir.

Verilerin yorumlanması: Veri analizi aşamasında elde edilen metaforlar ve gerekçeli ifadelerin kategorileri, şekil ve tablolar hâlinde sunulmuştur. Metaforların görsel sunumu için kelime bulutu hazırlanmıştır. Kelime bulutu hazırlanmasında <https://wordart.com/create> programı kullanılmıştır.

Etik Kurallara Uygunluk

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuş olup yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğü İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 18.09.2020 tarihli

ve 2020/09 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur (Ek-1: Etik Kurul İzni).

BULGULAR

Bu bölümde, özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar ve metaforların ortak özellikleri dikkate alınarak oluşturulan kategorilerine yönelik bulgular ele alınmıştır.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Geliştirdikleri Metaforlara Yönelik Bulgular

Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların frekans değerleri tablo olarak ve görsel açıdan daha iyi fark edilmesi amacıyla bulut olarak verilmiştir. Tablo 2’de özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların frekans değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Sıra	Metafor	N
1	Çiçek	26
2	Bebek	14
3	Gökkuşığı	13
4	Ağaç	10
5	Normal gelişen birey	9
6	Melek	9
7	Maden	8
8	Denklem	6
9	Hediye paketi	5
10	Deniz	5
11	Kuş	4
12	Toprak	4
13	Hayat	4
14	Tablo	4
15	Çocuk	3
16	Bitki	3
17	Yapboz	3
18	Labirent	3
19	Hamur	3
20	Keşif	3
21	Şemsiye	3
22	Problem	3
23	Bulmaca	2
24	Kitap	2
25	Öğrenci	2
26	Levha	2
27	Güneş	2
28	Bağımlı bir birey	2
29	Havuz problemi	2
30	Havuz problemi	2
31	Özel	2
32	Enstrüman	2
33	Ahtapot	2

Tablo 2 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde toplam 83 metafor geliştirdikleri tespit edilmiş olup üretilen metaforların kullanım sıklıkları incelendiğinde çiçek (f:26), bebek (f:14), gökkuşığı (f:13), ağaç (f:10), normal gelişen birey (f:9), melek (f:9), maden

Şekil 1 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik en fazla geliştirdikleri metaforların çiçek, gökkuşağı, melek, bebek, ağaç olduğu görülmektedir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çoklu Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Geliştirdikleri Metaforların Ortak Özellikleri Açısından Oluşturulan Kategorilere Yönelik Bulgular

Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik 83 metafor geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bu metaforlar kullanım gerekçelerine göre 13 kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; başkasına bağımlı olma (7), yoğun ilgi ve destek gereksinimi (14), eğitimlerinin iyi planlanması (22), bireysel farklılık (23), eğitimi zor ve sabır gerektirir (21), eşsiz ve biriciktir (9), eğitiminde ilginç deneyimler (7), eğitim önemlidir (14), yetersizlik kombinasyonu (10), hassas-narin-kırılgan oluşları (2), yaşamlarındaki zorluk (8), ihmal edilmeleri (1), masumiyettir (1). Bu kategoriler Şekil-2 de gösterilmiştir.

Şekil 2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çoklu Yetersizliğe İlişkin Geliştirdikleri Metafora Yönelik Kategoriler

Şekil 2 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdikleri metaforların 13 kategori altında toplandığı görülmektedir. Kategorilerin kapsamı içinde değerlendirilen metafor sayılarının en fazla “Eğitimlerinin iyi planlanması gerektiği (22)”, “Bireysel farklılık (23)” ve “Eğitimi zor ve sabır gerektirir (22)” kategorilerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Masumiyet Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Melek	Saf temiz kalplidir (Ö.184) Her alanda masumdur (Ö.165) Art niyet nedir bilmezler (Ö.84)

Tablo 3'te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde masumiyet kategorisi altında tek bir metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4. Yoğun İlgi ve Destek Gereksinimi Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Melek	Çocukların melekten farkı yoktur ve çoklu yetersizliği olanların kanatları olmadığı için kanatları olup onlara daha çok ilgi göstermeliyiz (Ö.204)
Çiçek	İlgilenilmezse susuz kalır ve çiçek açamaz (Ö.52)
Bebek	Sürekli yönlendirmeye ve yardıma ihtiyacı vardır. Bağımsız yaşamaları genellikle çok zordur. Aynı zamanda geliştirilmeye muhtaçtır ..Bazen yeteneği olabilir ve o yeteneği üzerinde çalışma gerektirir (Ö.132)
Çocuk	Sürekli desteklenmesi gerekir (Ö.169)
Yapboz	Her bir parça emek ister (Ö.163)
Hediye paketi	Tek başına bunu yapamayacaklardır (Ö.158)
Dost	Paylaşmaya ihtiyacı vardır (Ö.144)
Özel	Çok daha fazla ilgi bilgi ve emek gerektirir (Ö.137)
Normal	Evladınıza her açıdan yardımcı olursunuz. Ö108
Şemsiye	İlgilenildiğinde açılır (Ö.101)
Eksik masal	Birçok alanda desteğe ihtiyaç duymaktadır (Ö.86)
Ayağı eksik masa	Desteksiz kendini gerçekleştiremez (Ö.82)
Ağaç	Birçok yönden desteğe ihtiyacı vardır (Ö.27)
Enstrüman	O enstrümanın çıkardığı sesin güzelliği, onu öğrenmeye çalışırken geçen emeğin güzelliğinden yatar (Ö.28)

Tablo 4'te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde yoğun ilgi ve destek kategorisi altında 14 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 5. Eğitimi Zor ve Sabır Gerektirir Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Yapboz	Birleştirmesi, tamamlaması zor ama imkânsız değildir. Emek ve bolca zaman ister (Ö.155)
Taşlı yol	Yetersizliği olan bireylere oranla çalışılması zor ve eğitilebilirliği (geçirecekleri nöbetler, fiziksel yetersizliklerinin etkisi vb. sebebiyle) düşük diyebileceğim öğrencilerdir. Yüksek ihtimal sonunda “eğitimle inanılmaz yol katettik” diyemeyeceğimiz çocuklardır (Ö128)
Sarmaşık	Eğitimde uzun ve çoklu deneysel yöntemler kullanmak gerekebilir (Ö.211)
Dağ	Ulaşmak çok güçtür (Ö.215)
Ağaç	Uğrak bir yerde değildir. Ona ulaşmak için çok çaba gerekir (Ö.117)
Ay	Aya herkes ayak basamaz (Ö.190)
Çiçek	Yetiştirmesi zor hasadı bir o kadar mutluluk vericidir (Ö.182) Bol sabır gerekir çiçek açması için (Ö.186)
Maden	İnce dokunuş yapacağımız birçok alan var (Ö.170)
Parkur	Çok farklı tepki ve geri dönüşlerle karşılaşabilirsiniz (Ö.160)
Yumak	Birden fazla alanda bilgi gerektirir. Nereden ve nasıl başlanacağını bulmak süreç gerektirir (Ö.156)
Hasta	Her bir yetersizliğiyle ayrı ilgilenmek gerekir (Ö.152)
Labirent	Birçok farklı yönü ve özelliği vardır. Karmaşıktır. Çözümü zor (Ö.83)
Denklem	Nerden nasıl başlayacağını bilemezsin çaresiz hissedersin (Ö.115) Birden fazla çözmeniz gereken problem olabilir (Ö.12)
Toprak	Toprak misali uzun sürede de olsa mutlaka verim alırsınız. Bazen de ürün vermeyebilir (Ö.190)
İnci	İçindeki cevheri dışa vurabilmesi için daha fazla özveri ilgi ve desteğe ihtiyaç duyarlar. Parlamak doğalarında var parlatabilmek emek ve sevgi katılmış eğitimle olur (Ö.78)
Piramit	İçinde ne barındırdığını öğrenebilmek çok kolay değildir. Sabır, azim, kararlılık ve yeniliklere açık olmak yeni şeyler denemek gerekir (Ö.75)
Komidin	Çünkü her bir çekmece ayrıdır ve hepsini düzenlemek gerek (Ö.74)
Uzay	Ulaşılması zordur (Ö.72)
Deniz	Yeryüzünden daha fazla canlı ve cevher çeşidi barındırır. Onlara ulaşmak zordur çaba ister korkmadan araştırmak derinlere inmek gerekir. Lakin o cevheri bulursan gökyüzünden daha fazla özgürlük o cevherdedir (Ö.61)
Bulmaca	Nerden başlarsan daha kolay ilerleyebileceğini bilemezsin (Ö.60)
Arı	Bireyin yaşadığı her bir yetersizlik durumu için farklı yöntemler ve

teknikler gerekirse de her biri için çalışmakla karşılığını görmek arıların farklı çiçeklerden bal toplanmasına benzer. Çok zor ve meşakkatli olması ama tadının da çok zevkli ve şifa dolu olmasına benzer (Ö.41)

Tablo 5’te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde eğitimi zor ve sabır gerektirir kategorisi altında 21 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. Başkasına Bağımlı Olma Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Bebek	Kendi gereksinimlerini kendi göremez (Ö.31)
Melek	Çok korunmasızlar (Ö.205)
Kuş	Tek başlarına bir şeyler yapmakta zorlanırlar (Ö.181)
Yaralı asker	Yanında birilerine ihtiyaç duyar (Ö.172)
Çocuk	Size daha da bağımlıdır (Ö.95)
Hayat	Sürekli yetersizlik hisseder (Ö.136)
Bağımlı birey	Yaşam boyu desteğe ihtiyacı vardır (Ö.24)

Tablo 6’da özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde başkasına bağımlı olma kategorisi altında yedi metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 7. Bireysel Farklılık Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Gökkuşağı	Fark edilmesi gereken birden çok incelikli özelliklere sahiptir (Ö.188) Bir sürü rengi vardır (Ö.114)
Bardak	Öğrenme kapasiteleri son derece kısıtlı (Ö.11)
Havuz problemi	Ne kadar verdiğinizi ne kadar alabildiklerini bilemiyorsunuz (Ö.16)
Doğa	Farklı açılardan bakmayı gerektirir (Ö.48)
Normal	Herkesin yetersiz olduğu birden fazla alan olabilir (Ö.109)
Kitap	Farklı özellikleri ve sorunları olabilir (Ö.76)
Çiçek bahçesi	Her bireyin yetersizliği farklıdır (Ö.80)
Hediye paketi	Hangi alanda ne kadar yeterliliğe sahip olabildiğini bilemiyoruz (Ö.93)
Çiçek	Her yaprağında farklı bir sır vardır (Ö.161)
Ağaç	Her dal birbirinden farklı her dalın özelliği apayrı (Ö.100)
Orman	Her ağacın, bitkinin ayrı bir özelliği bulunur. Önce ayrı ayrı ele alınmalıdır. Sonra bütünlük sağlanmalıdır (Ö.105)
Normal	Farklılıklarımızla güzeldir (Ö.187)
Denklem	Nerden nasıl başlayacağını bilemezsin çaresiz hissedersin (Ö.115)
Tablo	Resim birçok temada olabilir, birçok farklı renk, teknik kullanılabilir. Çoklu yetersizliği olan bir öğrenci de resim gibidir. Siz bu resimdeki yardımcı unsurlarsınız ona renk sunarsınız o seçer, teknik sunarsınız, öğretirsiniz o seçer; resim tamamıyla öğrenciye aittir (Ö.116)
Şemsiye	Heterojen bir yapıya sahiptir (Ö.126)
Sonbahar	Bütün renkler bir arada (Ö.143)
Kuş	Her zaman bir yanları eksiktir (Ö.154)
Gizem	İçinden nasıl bir şey çıkacağını bilemezsin (Ö.159)
Öğrenci	Bir öğretmenin gözünde her öğrenci öğrencidir (Ö.176)
Hayat	Hayat karışıktır (Ö.179)
Keşif	Keşfedilmeyi bekler (Ö.206)
Kırkayak	Birçok yetersizliğe rağmen birçok şeyi başarabiliyorlar (Ö.207)
Gizli bahçe	Keşfedilmeyi bekler (Ö.217)

Tablo 7’de özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde bireysel farklılık kategorisi altında 23 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Eğitiminde İlginç Deneyimler Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Hediye paketi	Ne ile karşılaşacağımı bilemezsin (Ö.157)
Ada	Bizi neyin beklediğini bilemeyiz (Ö.54)
Deniz	Keşfedilmeyi bekleyen gizemlerle doludur (Ö.77)
Salata	Her şeyden biraz içerir ve bu ayrı bir lezzet verir (Ö.107)
Kapı	Her gün yeni bir dünyadır. Siz ona öğretirsiniz belki bir şeyler ama o size çok şey öğretir. Farklı bakış açıları kazandırır (Ö.120)
Pencere	Her bakışta farklı bir şeyler görür ve öğrenirsin (Ö.133)
Gökkuşağı	Neresine dokunursan farklı bir yanını bulursun (Ö.150) Bütün renkleri alırsınız. Yani bakış açımız gelişir (Ö.201)

Tablo 8’de özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde eğitimdeki ilginç deneyimler kategorisi altında yedi farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 9. Kırılgan-Narin-Hassas Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Çiçek	Narin ve size muhtaç sulamanız lazım (Ö.23) Kırılgandır, hassastır, ilgi ve sevecenlik görmeyince içine kapanır (Ö.209)
Bitki	Hassas davranılıp sulanması gerek (Ö.146)

Tablo 9’da özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde hassas-narin kırılgan kategorisi altında iki farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10. Yaşamlarındaki Zorluk Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Batmakta olan gemi	Yetersizlikler hep bir adım geri de bırakır, nereden başlanacağı ve en çok hangi yetersizliğin bireyi yıpratmışının saptanması gerekir (Ö.213)
Balık	Yapacağı her şey kısıtlıdır (Ö.180)
Kırık testi	Ne kadar uğraşsa da tek başına sürekli zorluklar içinde yaşamına devam eder (Ö.175)
Sisli hava	Ne kadar isterse istesin hep belli şeyler yapabilir (Ö.173)
Zor bir hayat	Her şeyde önüne engeller çıkar (Ö.174)
Bozuk plak	Aslında çalışsa çok güzel ses çıkarır ama onu engelleyen şeyler var (Ö.168)
Ağaç	Ağaç gibi dalları kırılrsa da yaşamaya devam eder (Ö.164)
Melek	Zorlukları kucaklar (Ö.139)

Tablo 10'da özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde yaşamlarındaki zorluk kategorisi altında sekiz farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11. Yetersizlik Kombinasyonu Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Şemsiye	Birçok yetersizliği içinde barındırdığı için (Ö.17)
Gökkuşluğu	Her renk farklı bir gereksinimdir (Ö.25)
Deniz	Her bir yetersizliği ayrı bir dalgadır. Bu dalgalar bazen büyük bazen küçüktür. Tıpkı sizi zorlayan değişken performansı gibi (Ö.29)
Ahtapot	Bir tarafı tamamlarsanız diğer taraf eksik kalabilir (Ö.35)
Çiçek	Papatyanın her yaprağı yetersizliğidir (Ö.39)
Kanatsız kuş	En ihtiyacı olduğu özelliğin bireyde olmamasıdır (Ö.44)
Nar	Kaydını alırsın bir tane sınıfa gelir bin tane (Ö.87)
Tablo	Birçok farklı desenden oluşan bir bütünü oluştururlar (Ö.88)
Pert araba	Tüm sistem hasar görmüştür (Ö.92)
Bebek	Yetersizliği çoktur (Ö.145)

Tablo 11'de özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde yetersizlik kombinasyonu kategorisi altında 10 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 12. Eğitimlerinin İyi Planlanması Gerekmemektedir Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Çark sistemi	Hepsi aynı anda çalışılmalı eksik alan bırakılmamalı (Ö.200)
Maden	Değerini ortaya çıkarabilmek için üzerinde titizlikle çalışılması gerekir (Ö.162)
Çiçek	Orkide gibi birçok şeye dikkat edilerek yetiştirmek gerekir (Ö.141)
Apartman	Temelini sağlam atmak gereklidir ilerlemek için ve temeli atmadığınız takdirde diğer aşamalara geçmeniz imkânsızdır. Çy olan öğrenciler bir çok problem davranış ile bizi karşı karşıya bırakır ve bizler bunları ancak sağlam temellerle emin adımlarla ilerleyerek çözüme kavuşturabilir, fayda sağlayabiliriz (Ö.134)
Problem	Sonuca ulaşabilmek için çözümün içi de başka formüller de kullanmanız gerekir (Ö.130)
Gökkuşuğu	Her bir yetersizlik; sabır, emek, istek, yeterli hazırbuluşluluk, ebeveyn desteği, uygun motivasyon ve elverişli ortam/şartlar ile giderilebilir. Her bir yetersizlik, bu yedi madde ile gökkuşuğunun parlak yedi rengini oluşturup hayatlarımızı renklendirir (Ö.123)
Tablo	Tablodaki eksik becerileri doldurmak gerekir (Ö.8)
Keşif	Her öğrenci gibi onu da tanımak gerekliliklerini uzmanca tespit edip tamamlamak gereklidir (Ö.57)
Zorluk	Birçok engelin özelliklerine göre eğitim yürütülmesi gerekir (Ö.6)
Jenga	Çok dikkatli özverili bir eğitim sürecinin parçasıdır (Ö.42)
Maden	Özel eğitim öğretmeni o öğrencide tüm engel gruplarına yönelik eğitim uygulamalar yapabilir (Ö.62)
Deniz	Çoğu içindeki potansiyeli dışarı yansıtmak için keşfedilmeyi, desteklenmeyi bekliyor (Ö.118)
Yapboz	Birçok yönden parçaları değerlendirin tam yerinde sunulması gerekir (Ö.5)
Yelpaze	Tüm renkleri görmek için yelpazeyi tamamen açmak gerekir; çoklu yetersizliği olan öğrencinin de tüm ihtiyaçlarına cevap verebilmek, kendisindeki tüm renkleri ortaya çıkarmak için her yönüyle bu öğrencilerin değerlendirilmesi gerekir (Ö.26)
Araba kullanmak	Çünkü her bir ayrıntıya dikkat etmek gerekir. İhmale gelmez. Her yönü önemlidir ve zordur (Ö.56)
Sınav	Çok titiz davranmak gerekir (Ö.112)

Okul	Çocukla çalışırken bildiğiniz tüm disiplinleri komplike biçimde kullanmanız gerekir (Ö.103)
Denklem	Birden fazla bilinmeyen birden fazla işlem birden fazla yetersizlik alanına dair çalışma ister (Ö.98)
Hediye paketi	Onların özelliklerini bilmeden onlara yardım edemezsiniz, sadece dışardan bakarak ancak ön yargı edirsiniz ama ekip işi bir çalışmayla o çocuklar için çok güzel şeyler yapabilirsiniz (Ö.81)
Keşif	Her bir yetersizliğin onu ne kadar etkilediğini inceleyip, ona dair bir keşfe çıkmaktır. Keşifte harita oluşturur (Ö.111)
Enstrüman	Başlaması zor uğraştırıcı ama doğru noktadan başladın mı seni mutlu eder (Ö.97)
Labirent	Birçok farklı yol ve yöntemle sonuca ulaşabilirsin (Ö.91)

Tablo 12’de özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde eğitimlerinin iyi planlanması gerekmektedir kategorisi altında 22 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 13. Eşsiz ve Biriciktir Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Maden	Değerlidir (Ö.13)
Çiçek	Her yaprağında ayrı güzellikleri vardır (Ö.45)
Dünya	Bireysel farklılıkları yetersizlikleri ve yetenekleriyle herkes biriciktir, tektir, özel ve önemlidir (Ö.53)
Deniz	Ne zaman hangi cevher çıkacağı belli olmaz (Ö.30)
Satürn	Farklı olduğu zannedilse de aslında gezegenlerden sadece biridir. Hem ihtişamlı hem sıradan :) bakmak istediğin gibidir (Ö.59)
Güneş	Etrafına ısı ve ışık saçar, çevresindekilere de ilham kaynağı olur (Ö.99)
Midye	İçinde ne saklı bilemezsiniz (Ö.43)
Gökkuşuğu	Her renkten özellik ve keşfedilmeyi bekleyen güzellikleri ve zorlukları vardır. Bazen onlara ulaşamayız ama ulaşmak için eğitime devam ederiz (Ö.104)
Özel öğrencilerin özeli	Herkesten her zaman daha farklıdır (Ö.178)

Tablo 13’te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde eşsiz ve biriciktir kategorisi altında dokuz farklı metafor

geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Eğitimleri önemlidir Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Melek	Eğitime daha çok muhtaçlar (Ö.183)
Ağaç	Öğretmeni ona uygun koşulları sağlarsa çiçek açar, meyve verir (Ö.65)
Tırtıl	Kozasını yırtıp kelebeğe dönüşmek için yeterli güce ulaşması gerekir. Bu desteği ve gücü özel eğitim öğretmenleri sayesinde edinecektir (Ö.212)
Maden	Onları işlemesi zor fakat işledikten sonra ortaya çıkan ürün çok değerlidir (Ö.129)
Levha	Öğrenci öğretmenin ellerinde şekillenir (Ö.194)
Kömür	İşledikçe içindeki elmas ortaya çıkar (Ö.153)
Tablo	Birden fazla rengi karıştırdığımızda en güzel sonucu elde ederiz. Çocuğa birçok alanda destek olarak gelişimine büyük destek sağlamış oluruz (Ö.140)
Gökyüzü	Sadece bakarsak güzelliğini görürüz (Ö.147)
Bitki	Özel eğitim bunun için var (Ö.214)
Hamur	İşlemeyi bırakırsan her şey bozuluyor (Ö.49) Şekil verilmeye ihtiyaçları vardır (Ö.55)
Ayna	Ne yaparsanız size onu yansıtırlar (Ö.89)
Tohum	Besleyip büyütürseniz eğitimle sularsanız açar gider yoksa kuru bir tohum tanesiyle kalırsınız (Ö.66)
Toprak	Topraktan verim beklentisi olmadığı düşünüldüğünde, susuz bırakılmış, taşları ayıklanmamış, havalandırılmamış vb. ise toprak kıraç ve verimsizleşir (Ö.50)
Resim kalemi	Mümkün olan her renk kullanılabilir (Ö.15)

Tablo 14'te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde eğitimleri önemlidir kategorisi altında 14 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 15. İhmal Edilen Kategorisine Ait Kodlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor adı	Açıklama örneği
Kitap	Öğrenci ile yıllarca ilgilenilmemiş ve var olan performansı hiç keşfedilememiştir (Ö.67)

Tablo 15’te özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliğe ilişkin geliştirdiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde ihmal edilen kategorisi altında bir metafor geliştirdikleri görülmektedir. Üretilen metafor ve gerekçesi yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algıları metaforlar üzerinden incelenmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilerle ilgili en çok sırasıyla çiçek, bebek, gökkuşağı, ağaç, normal gelişen birey, melek, maden, denklem, hediye paketi, deniz, kuş, toprak, hayat, tablo, çocuk, bitki, yapboz, labirent, hamur, keşif, şemsiye, problem, çocuk, bulmaca, kitap, öğrenci, levha, güneş, bağımlı bir birey, havuz problemi, özel, enstrüman, ahtapot kavramlarını geliştirdikleri bulunmuştur. Özel eğitim öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlar kullanım gerekçelerine göre 13 kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; başkasına bağımlı olma, yoğun ilgi ve destek gereksinimi, eğitimlerinin iyi planlanması, bireysel farklılık, eğitimi zor ve sabır gerektirir, eşsiz ve biriciktir, eğitiminde ilginç deneyimler, eğitim önemlidir, yetersizlik kombinasyonu, hassas-narin-kırılgan oluşları, yaşamlarındaki zorluk, ihmal edilmeleri ve masumiyettir.

Katılımcıların çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforlar ve kategorileri incelendiğinde bu öğrencilerin bakıma ve korunmaya muhtaç, çevrelerindeki bireylere bağımlı, sürekli ve yoğun desteğe ihtiyacı olan, anlaşılması zor, çözülmesi güç ve sabır isteyen, eğitimleri zor, hassas, değerli, masum ve keşfedilmeyi bekleyen öğrenciler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitimlerinin ilgili diğer uzmanlarla iş birliği içinde planlanması, işlevsel değerlendirme yapılması, bağımsız yaşam becerilerinin kazandırılması gerektiği bilgilerine vurgu yapıldığı ortaya çıkmaktadır.

Özel eğitim öğretmenlerinin, çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik geliştirdikleri metaforların arasında en yüksek frekansa sahip ilk iki kategorinin “başkasına bağımlı olma” ve “yoğun ilgi ve destek gereksinimi” olduğu görülmektedir. Bu da öğretmenlerin bu öğrencileri çevresindeki bireylere muhtaç, yoğun destek bekleyen, bağımsız karar veremeyen, seçim yapamayan öğrenciler olarak görmeleri ile açıklanabilmektedir. Çoklu yetersizliği olan öğrencilerin bir başkasına bağımlı olması bağlamında bu öğrencilerin eğitimlerinde odaklanılması gereken temel alanlar bulunmaktadır. Bu alanların başlıcaları; seçim yapma ve iletişim becerileri, toplum temelli öğretim, teknoloji (Browder ve diğerleri, 2014; Eldeniz-Çetin, 2016; Şafak & Uyar, 2015) ve bazı temel akademik becerilerin öğretimidir (Browder ve diğerleri, 2014). Çoklu yetersizliği olan öğrencilerin bağımsızlaşması, kendi yaşam sorumluluğunu alması, tipik gelişim gösteren akranlarıyla daha fazla bir arada olması gerekliliği, kendilerine sunulacak nitelikli eğitimlerle sağlanabilecektir. Böylece bu öğrenciler hem hayata aktif katılım gösterecek hem de kendilerine yönelik olumsuz tutumlar en aza indirgenebilecektir. İncelenen araştırmalarda çoklu yetersizliği olan öğrencilerin yetersizliklerinin karmaşık olması (Hathazi, 2014) kendilerine yönelik olumsuz tutumların olduğu (Sardohan Yıldırım & Sarıca, 2015) ve işlevsel değerlendirilemedikleri (Varsamis & Agalotis, 2011; Yürekli, 2021) vurgulanmaktadır. Yukarıda incelenen araştırmalar ve bu araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulgular çoklu yetersizliği olan öğrencilerin toplumsal hayata aktif katılım, bağımsız yaşam gibi becerilerde var olan performanslarını sergileyemediklerini, yetersiz deneyimlerinin olduğunu ve çevrelerindeki bireylere bağımlı olabileceklerini düşündürmektedir. Ancak çoklu yetersizliği olan öğrencilerin topluma aktif katılımları ile ilgili çalışmalarda (Arthur-Kelly ve diğerleri, 2008; Axelsson ve diğerleri, 2014), en az kısıtlayıcı ortamlarda bulunan öğrencilerin sosyal becerilerinin, davranış kontrollerinin, çevreyle etkileşimlerinin ve akran ilişkilerinin olumlu etkilendiği (Pence & Dymond, 2015) vurgulanmaktadır. Belirtilen bulgulardan yola çıkarak, çoklu yetersizliği olan öğrencilerin toplumsal yaşama aktif katılımlarının, çevreleriyle etkileşimlerinin kendilerine yönelik olumsuz tutumları ve bağımlılığı azaltacağı beklenmektedir. Ayrıca bu süreçte toplumda yaşayan tüm bireylerin daha bütünleştirici, kabul edici ve bireysel

farklılıklara saygı duyma ilgili bilgilerinin ve uygulamalarının olmasına rehberlik edilmelidir.

“Eğitiminin iyi planlanması” ve “bireysel farklılık” en yüksek frekansa sahip üçüncü ve dördüncü kategori olmuştur. Çoklu yetersizliği olan öğrencilerin sahip olduğu fiziksel, tıbbi, eğitimsel ve sosyal-duygusal güçlükleri ve bunların farklı birleşimleri göz önüne alındığında, bu öğrencilere destek sağlamak için farklı disiplin alanlarından uzmanlarla iş birliğine girmek gerekmektedir (Horn & Kang, 2012). Bu doğrultuda çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerinin sistemli bir şekilde yürütülmesi (Rogers & Johnson, 2018), gereksinim temelli olması (Horn & Kang, 2012), ilgili uzmanlarla iş birliği içinde programların yürütülmesi (Hunt ve diğerleri, 2003; Kuntz, & Carter, 2021) bu öğrencilerin değerlendirme süreçlerinde farklı yöntem ve tekniklerin (Hernandez, 2013; Walker ve diğerleri, 2019; Yürekli, 2021) kullanılması, müdahale süreçlerinde gelişimlerine uygun planlamalar ve yöntemlerin kullanılmasının (Hathazi, 2014) gerekliliği alanyazında vurgulanmaktadır. Vurgulanan tüm bu gerekliliklerin çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitim sürecinde yer alan uzmanlarla, öğrencilere sunulması planlanan destek hizmetlerin sadece öğrencinin yeterliliklerini arttırmaya yönelik müdahalelerle sınırlı olmadığı da vurgulanmalıdır. Bilindiği gibi özel gereksinimli öğrencinin yapabileceği beceriler, içinde bulunduğu çevrenin olanakları ile uyuşmuyorsa, çevrenin olanaklarını değiştirme çabaları (örneğin, farklılaştırılmış öğretim sürecini benimseme, olumlu davranış desteği programını uygulama, ders planlarını evrensel tasarım ilkelerini doğrultusunda hazırlama gibi) da öğrencinin yeterliliklerini artırma çabasıyla aynı derecede önemlidir.

“Eğitimi zor ve sabır gerektirir” en yüksek beşinci kategoridir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin, çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerinde güçlük yaşadıkları, bu öğrencileri sabredilmesi gereken öğrenciler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu olumsuz algı öğretmenlerin meslek hayatının ilerleyen dönemlerinde tükenmişlik yaşama ihtimalini de ortaya çıkarabilmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin tipik gelişim gösteren akranlarına göre bakımının ve eğitiminin daha zorlayıcı olabildiği bilinmektedir. Dolayısıyla özel gereksinimli

öğrencilerin bireysel özellikleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, yetersizlik türü ve derecesi, öğrencilere sunulan destek hizmetler, öğrencilerin motivasyonları, öğretmenlik mesleği de stresli hâle gelmekte ve öğretmenler tükenmişlik yaşayabilmektedir (Brunsting ve diğerleri, 2014; Park & Shin, 2020; Ruble & McGrew, 2013; Şahin & Şahin, 2012; Kvande ve diğerleri, 2018). Park ve Shin (2020)'nin yürüttükleri meta analiz araştırmasının sonuçlarına göre öğrencinin yetersizlik türü ve derecesi, özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik ve duyarsızlaşmaları üzerinde önemli bir etki büyüklüğüne sahiptir. Ayrıca yetersizlik türü ve derecesi bağlamında bu öğrencilerin sergiledikleri farklı problem davranışların, yönetsel destek, öğretmenin sınıf yönetiminde güçlük yaşamasının da öğretmenlerin tükenmişliğini etkilediği ortaya çıkmaktadır (Fitchett ve diğerleri, 2018; Park & Shin, 2020; Weber & Toffler, 1989). Özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlikleri de öğrencileri olumsuz etkilemekte, öğrencilerin bireyselleştirilmiş eğitim planlarındaki hedeflere ulaşmakta güçlük yaşadıkları dolayısıyla akademik gelişim alanlarının olumsuz etkilendiği belirtilmektedir (Ruble & McGrew, 2013 akt. Brunsting, Sreckovic & Lane, 2014). Bu bağlamda öğretmenlerin tükenmişliği sadece öğretmenlerin kendisini değil aynı zamanda öğrencileri, aileleri, okuldaki işleyişi de etkilemekte ve öğretmenlerin işi bırakmasına branş değiştirmesine neden olabilmektedir (Wasburn-Moses, 2005). Konu ile ilgili olarak Brunsting ve diğerleri (2014) ve Wasburn-Moses, (2005) okul müdürlerine öğretmenlerine hem duygusal (aktif dinleme, kaygılarıyla baş etme gibi) hem de ekipman desteği (güvenilir kaynakları sunma gibi) sağlamayı önermektedir. Ayrıca Wasburn-Moses, (2005) öğretmenlerin işlerinden ayrılmaması ile ilgili olarak okul müdürlerinin uygulamasını önerdiği dört strateji belirtmiştir. Bu stratejiler; (1) iş birliğine öncelik verme; (2) bireysel anlamda destekleyici olma; (3) özenle seçilmiş mentorlar, danışmanlar ve (4) hayat boyu öğrenmedir. Okul müdürlerinin bu stratejileri uygulayarak hem öğretmenlerinin tükenmişlik seviyelerinin hem de işi bırakma eğilimlerinin azalacağı anlaşılmaktadır.

“Yaşamlarındaki zorluk ve ihmal edilmeleri” en düşük çıkan frekansa sahip ikinci ve üçüncü kategoridir. Çoklu yetersizliğin öğrencilerin yaşamlarına getirdiği zorluklar,

kısıtlamalar ve engeller özel eğitim öğretmenleri tarafından da dile getirilmiştir. Yirminci yüzyılın birinci yarısında egemen olan tıbbi modelin, 1960'lı yıllarda yerini sosyal modele bırakmasına rağmen hâlen tıbbi modelin etkilerini yetersizlikle ilgili algılar, tutumlar, görüşler üzerinde görmekteyiz. Bilindiği gibi tıbbi model yetersizlik odaklıdır ve yetersizlik durumu söz konusu olduğunda sosyal ve çevresel faktörleri dikkate almamaktadır (Akçamete ve diğerleri, 2012). Tıbbi modelin egemen olduğu politikalarda yetersizliği olan bireyler, hakları olan ve bunları talep eden bireyler olmak yerine pasif konumdadır ve dolayısıyla açığa çıkmadıkları için ihmal edilmektedir (Walker ve diğerleri, 2019). Sosyal modelde bireylerin eşitliği ve bağımsızlığı temel alınmaktadır. Sosyal model, yetersizliği olan bireylerin korunmaya muhtaç, yetersiz, yaşamlarının hâlihazırda kısıtlanma içinde olan kişiler olduklarına yönelik görüşü ve bu görüşün yol açtığı uygulamaları kabul etmemektedir (Akçamete ve diğerleri, 2012; Gökmen, 2012; Kökkaya, 2006). Bu doğrultuda çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitimleri söz konusu olduğunda sosyal modeli bağlamında bağımsız yaşamı temel alan, ihmal edilmeyen ve insan hakları anlayışına dayalı bakış açılarının eğitim sistemlerine getirilmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştiren fakültelerde çoklu yetersizliği olan öğrenciler, eğitim politikaları gibi konularla ilgili içerik düzenleme çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca görev başındaki özel eğitim öğretmenleri de aynı konularda hizmetiçi kurslarla desteklenmelidir.

Bu araştırma nitel araştırma modeli kullanılarak desenlendiği için elde edilen sonuçlar genellenememekle birlikte, verilerin internet ortamında toplanmış olması ve öğretmenlere metaforlara dair öncesinde herhangi bir açıklama yapılmamış olması bu araştırmanın sınırlılığdır. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algıları metaforlar aracılığı ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Algıların sadece metaforlar aracılığı ile ele alınmış olması da diğer sınırlılığı olarak ele alınabilir. Bu sınırlılıklar çerçevesinde aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algıları karma araştırma yöntemi kullanılarak belirlenebilir.

- Özel eğitim öğretmenlerinin çoklu yetersizliği olan öğrencilere yönelik algıları yetersizlik kombinasyonları bağlamında incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Akçamete, G. (1992). Çok engelli çocuklar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 145-150
- Alias, A., & Mohamad Salleh, N. (2017). Analysis of problems faced by special education teacher in teaching the multiple disabilities students. *Journal of ICSAR*, 1(1), 60-67. doi:http://dx.doi.org/10.17977/um005v1i12017p060
- Altıntaş, G., Baykan, Ö., Kahraman, E. & Altıntaş, S. U. (2015). Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma öğretmeni ve kaynaştırma öğrencilerine ilişkin metaforik algıları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 4(1), 147-57.
- Arthur-Kelly, Michael & Foreman, Phil & Bennett, Deone & Pascoe, Sue. (2008). Interaction, inclusion and students with profound and multiple disabilities: Towards an agenda for research and practice. *Journal of Research in Special Educational Needs*. 8. 161 - 166. 10.1111/j.1471-3802.2008.00114.x.
- Axelsson, Anna Karin & Imms, Christine & Wilder, Jenny. (2014). Strategies that facilitate participation in family activities of children and adolescents with profound intellectual and multiple disabilities: Parents' and personal assistants' experiences. *Disability and Rehabilitation*. 36. 10.3109/09638288.2014.895058.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*, Anı Yayıncılık.
- Browder, D. M., Wood, L., Thompson, J., & Ribuffo, C. (2014). *Evidence-based practices for students with severe disabilities* (Document No. IC-3). Retrieved from University of Florida, Collaboration for Effective Educator, Development, Accountability, and Reform Center website: <http://cedar.education.ufl.edu/tools/innovation-configurations/>
- Brunsting, N. C., Sreckovic, M. A., & Lane, K. L. (2014). Special education teacher burnout: A Synthesis of Research from 1979 to 2013. *Education & Treatment of Children*, 37(4), 681-712. <https://doi.org/10.1353/etc.2014.0032>
- Budak, İ. & Budak, A. (2014). Nicel, nitel ve karma araştırmalarda örnekleme. S.B. Demir, (Ed.), *Eğitim Araştırmaları; Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar* içinde (215-242). Ankara: Eğiten Kitap.
- Camcı-Erdoğan, S. ve Güçyeter, Ş. (2019). Öğretmen adaylarının üstün zekâ ve üstün yetenek metaforları. *Elementary Education Online*, 18(3), pp. 1307-1325.
- Carlson, R. (2001). Therapeutic use of story in therapy with children. *Guidance and Counseling*, 16(3), pp. 92-99
- Carter, K. (1990) Meaning and Metaphor: case knowledge in teaching, *Theory into Practice*, 29(2), pp. 109-115.

- Çoğaltay, N. & Aras, Z. N. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmen atamalarında kullanılan sözlü sınava ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 7*, Haziran, 211-230.
- Dayı, E., Açıkgöz, G., & Elçi, A. N. (2020). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik metaforik algıları (Gazi Üniversitesi örneği). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 21*(1), 95-122. doi: 10.21565/ozelegitimdersisi.616520
- Deant-Read, C. H. & Szokolszky, A. (1993). Where do metaphors come from? *Metaphor and Symbolic Activity, 8*(3), pp. 227-242.
https://doi.org/10.1207/s15327868ms0803_8
- Deniz, L. (2016) Prospective special education teachers' metaphorical perceptions on the concept of special education teacher, *Educational Research And Reviews, 11*(24), pp. 2155-2166 ,
- Downing J. E., & Eichinger, J.(2008). Educating students with diverse strenghts and needs together. (pp. 1-21). In J. E. Downing (Eds.), *Including students with severe and multiple disabilities in typical classrooms*. Paul Brooks Publishing Co.
- Draaisma, D. (2007). *Metaphors of memory: A history of ideas about the mind* (Translate. G. Koca). Metis Press.
- Efiliti, E., Demirci, B., Karaduman, M. (2021). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Eğitime ve Özel Eğitim Öğrencilerine Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches, 17*(33) 221-251 Doi: 10.26466/opus.754317
- Eldeniz Çetin, M. (2016). Çoklu yetersizliği olan öğrenciler. V. Aksoy (Ed.), *Özel eğitim* (pp. 111-145). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Eldeniz Çetin, M. (2020). Çoklu yetersizliğin kavramsal çerçevesi, (pp. 1-22)S. S. Rakap, (Edt.) *Çoklu yetersizliği olan çocukların eğitiminde güncel yaklaşımlar*. Vize Akademik
- Eren, B. (2018). Özel eğitim öğretmeni adaylarının “müzik” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies Educational Sciences, 13* (19), 697-716. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13929>
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin öğretmen kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8*(3), 1-15, DOI: 10.19160/ijer.285232
- Fitchett, P. G., McCarthy, C. J., Lambert, R. G., & Boyle, L. (2018). An examination of U.S. first-year teachers' risk for occupational stress: Associations with professional preparation and occupational health. *Teachers and Teaching, 24*(2), 99-118, Doi:10.1080/13540602.2017.1386648

- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (Eight Edition). New York: McGraw-Hill.
- Girgin, G., & Baysal, A. (2005). Tükenmişlik sendromuna bir örnek: Zihinsel engelli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 4(4), 172-187.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. [Yayımlanmamış Master Tezi], Anadolu Üniversitesi,
- Gökmen, F. (2012). *Türkiye’de Özürlü Haklarının Gelişimi*. 28.05.2012 tarihinde <http://www.ozida.gov.tr/default20.aspx?menu=ozveri&sayfa=ov8/ov8mak4> adresinden erişilmiştir.
- Güleç Aslan, Y. (2014). Zihin engelliler öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarının otizm spektrum bozukluğuna ilişkin deneyim ve algıları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 869-896
- Hathazi, A. (2014), Interaction – based intervention programs in multiple disabilities, *International Journal of Humanities and Social Science*, 4 (12) pp. 135-139
- Hernandez, S. (2013) Collaboration in special education: its history, evolution, and critical factors necessary for successful implementation, *US-China Education Review B*, 3(6), 480-498
- Horn, E. M., & Kang, J. (2012). Supporting young children with multiple disabilities: what do we know and what do we still need to learn?. *Topics in early childhood special education*, 31(4), 241–248. <https://doi.org/10.1177/0271121411426487>
- Hunt P, Soto G, Maier J, Doering K. (2003). Collaborative teaming to support students at risk and students with severe disabilities in general education classroom. *Exceptional Children*. 69(3) 315–332.
- Kalkan, S. (2020). Çoklu yetersizliği olan öğrencilerin genel eğitim müfredatına erişimi, (pp. 211-232) S. Rakap (Edt.) *Çoklu yetersizliği olan çocukların eğitiminde güncel yaklaşımlar*. Vize Akademik
- Kırcaali-İftar, G. (2019). *Nitelikli Bir Özel Eğitim Öğretmeni Olmak*. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/336676901_Nitelikli_Bir_Ozel_Egitim_Ogretmeni_Olmak
- Koç, İ , & Merç, A . (2017). Psikolojik danışman adaylarının özel eğitim dersine ilişkin metaforik algıları, *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1) , 28-39
- Kökkaya, Z. (2006). *Avrupa Birliği Yolunda Türkiye’de Özürlü İnsanların Ekonomik ve Sosyal Hakları*. [Yayımlanmamış Master Tezi] İstanbul Bilgi Üniversitesi,
- Kuntz, E. M., & Carter, E. W. (2021). Effects of a collaborative planning and consultation framework to increase participation of students with severe

- disabilities in general education classes. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 46(1), 35–52.
<https://doi.org/10.1177/1540796921992518>
- Kvande, M. N., Belsky, J., & Wichstrøm, L. (2018). Selection for special education services: The role of gender and socioeconomic status. *European Journal of Special Needs Education*, 33(4), 510–524.
<https://doi.org/10.1080/08856257.2017.1373493>
- Larsson, S. (2017). *Conceptions in the Code: How Metaphors Explain Legal Challenges in Digital Times*. Oxford University Press
- Mansell, J. (2010), "Raising our sights: services for adults with profound intellectual and multiple disabilities", *Tizard Learning Disability Review*, Vol. 15(3), pp. 5-12. <https://doi.org/10.5042/tldr.2010.0399>
- Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2014). *The inclusive classroom: Strategies for effective differentiated instruction* (5th ed.) Merrill.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_07/09101900_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeli_07072018.pdf adresinden edinilmiştir.
- Morgan, G. (2006). *Images of organization* (3rd ed.). SAGE.
- Mouraz, A., Pereira, A. V & Monteiro, R. (2013). The use of metaphors in the processes of teaching and learning in higher education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5 (1), pp. 99-110.
- Munby, H. (1986). Metaphor in the thinking of teachers: an exploratory study. *Journal of Curriculum Studies*, 18(2), pp. 197-209
- Park, E.-Y., & Shin, M. (2020). A Meta-Analysis of Special Education Teachers' Burnout. *SAGE Open*. 10(2) pp. 1-18
<https://doi.org/10.1177/2158244020918297>
- Pence, A. R., & Dymond, S. K. (2015). Extracurricular School Clubs: A Time for Fun and Learning. *TEACHING Exceptional Children*, 47(5), 281–288.
<https://doi.org/10.1177/0040059915580029>
- Rodríguez, I. R., Saldana, D., & Moreno, F. J. (2012). Support, inclusion, and special education teachers' attitudes toward the education of students with autism spectrum disorders. *Autism research and treatment*, 20 (12). pp. 1-8
doi:10.1155/2012/259468
- Ruble, L. A., & McGrew, J. H. (2013). Teacher and child predictors of achieving IEP goals of children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(12), 2748–2763. <https://doi.org/10.1007/s10803-013-1884-x>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.

- Sardohan Yıldırım, E. ve Sarıca, D. (2015). Choose a disability group that you would not want to work with: the views of undergraduates, *The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, Special Issue 2 for INTE 2015, pp. 55-59
- Singh, K. (2010). Metaphor as a tool in educational leadership classrooms. *Management in Education*, 24(3), 127131. doi:10.1177/0892020608090411
- Stivers, J. ve Cramer, S. (2015). New metaphors for teacher/paraeducator relationships. In working with teaching assistants and support staff for inclusive education. *International Perspectives on Inclusive Education* 4, pp. 27-47.
- Şafak, P. (2012). *Ağır ve Çoklu Yetersizliği Olan Çocukların Eğitimi*. Ankara: Vize yayıncılık.
- Şafak, P. & Uyar, D., Ağır ve Çoklu Yetersizliği Olan Çocuklara Seçim Yapma Becerisinin Öğretimi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 10/3, 779-798, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7726>,
- Şafak, P. & Yürekli, M., (2020) Ağır ve çoklu yetersizliğin kavramsal çerçevesi (pp. 8-22) P. Şafak (Edt.) *Ağır ve çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde stratejiler*. Vize Akademik
- Şahin, F. & Şahin, D., (2012). Engelli bireylerle çalışan özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyinin belirlenmesi, *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi* 1 (2), 275-294
- Talas, S. (2017). “Okul öncesi öğretmen adaylarının” kaynaştırma öğrencisi kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Journal of International Management Educational And Economics Perspectives*, 5(2), 34-44.
- Tortop, H. S., Kandemir, B., Kaya, Ö. E., & Demir, F. (2015). Öğretmen adaylarının zihin engelli birey kavramına yönelik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 307-322.
- Türk Dil Kurumu (2011), *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları.
- Uçuş, Ş. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının ve okul öncesi öğretmeni adaylarının özel eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 360-388.
- Walker, V. L., DeSpain, S. N. & Thompson, J. R. (2019) Supporting educators to implement mand training for a student with multiple disabilities, *Exceptionality*, 27(4), 262-277, DOI: 10.1080/09362835.2018.1480947
- Varsamis, P., & Agalotis, I. (2011). Profiles of self-concept, goal orientation, and self-regulation in students with physical, intellectual, and multiple disabilities: Implications for instructional support. *Research in Developmental Disabilities*, 32(5), 1548-1555. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2011.01.054>

- Wasburn-Moses, L. (2005). How to keep your special education teachers. *Principal Leadership*, 5, 35–38.
- Weber, D. B., & Toffler, J. D. (1989). Burnout among teachers of students with moderate, severe, or profound mental retardation. *Teacher Education and Special Education*, 12, 117–125. <https://doi.org/10.1177/088840648901200306>
- Yıldırım A, Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu (2018), Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Ozel_Egitim_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf adresinden edinilmiştir.
- Yürekli, M. (2021). *Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Çalışan Öğretmenlerin Ağır ve Çoklu Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Süreçlerine İlişkin Görüşleri*, [Yayımlanmamış Master Tezi] Gazi Üniversitesi
- Zheng, H. & Song, W. (2010). Metaphor analysis in the educational discourse: a critical review. *Us-China Foreign Language*, 8, pp. 42-49.

ORCID

A.Emel SARDOHAN YILDIRIM <https://orcid.org/0000-0002-2393-299X>

Müzeyyen ELDENİZ ÇETİN <https://orcid.org/0000-0001-9231-7344>

SUMMARY

Introduction

The Turkish Language Association (TDK) defines metaphor as a synonym of the word simile. It is described as an element that helps to obtain new knowledge about how the individual perceives the order in which their experiences occur, the substitution of something for another (Morgan, 2006; Bakırcıoğlu, 2012). Metaphor studies are accepted as an alternative to those using perspectives to reveal participants' opinions on a particular topic (Zheng & Song, 2010). Metaphors also play a crucial role in educational studies, and both describe the dynamics of educational processes and reveal and classify the functions of academic actors (Mouraz, Pereira & Monteiro, 2013). In this regard, metaphors are accepted as a solid instrument for promoting teachers' professional development. The most efficient way to have an in-depth understanding of teachers' opinions on a particular topic is to make sense of their metaphors while expressing themselves on the topic. Multiple disabilities is an umbrella term and therefore includes many disabilities of different degrees. At this point, metaphorical perceptions of special education teachers regarding their students with multiple disabilities are critical. By determining special education teachers' metaphorical perceptions of students with multiple disabilities, significant insights will also be obtained regarding the education for these students, support services that are provided for these students and their families, diagnosis and evaluation processes, cooperation with families, family participation, and exercises for improving these students' competencies. Metaphors enable the perceptions of special education teachers regarding their students with multiple disabilities to be revealed more effectively by using fewer words (Larsson, 2017 as cited in Merç & Koç, 2017; Girmen, 2007) and are thought to give more precise and explanatory information of special education teachers' perceptions of students with multiple disabilities.

The present study aimed to determine special education teachers' metaphorical perceptions of students with multiple disabilities. In this regard, the present study sought an answer to these questions:

1. What are special education teachers' metaphors regarding students with multiple disabilities?
2. Under which conceptual categories are the metaphors that are produced classified according to their common characteristics?

Method

The study was designed as a phenomenology study, which is a qualitative research model. 279 special education teachers participated in the study. The special education teachers' metaphors of their students with multiple disabilities were obtained using an open-ended question form. The question form consisted of two parts. The first part is comprised of questions on the participating teachers' gender, age, professional experience, educational level, and whether or not they want students with multiple disabilities in their classrooms. Comparatively, the second part includes the sentence "A student with multiple disabilities is like ..... because ....." to reveal the special education teachers' metaphors regarding students with multiple disabilities. The study used the

content analysis technique to analyze and evaluate the written metaphors the special education teachers produced within the internet environment.

Results

The results showed that the special education teachers most frequently created these concepts, respectively, regarding students with multiple disabilities: flower, baby, rainbow, tree, individual with typical development, angel, mine, equation, gift package, sea, bird, soil, life, painting, child, plant, jigsaw puzzle, labyrinth, dough, discovery, umbrella, problem, child, crossword puzzle, book, student, plaque, sun, an addicted individual, a pool problem in math, unique, instrument, and octopus. The special education teachers' metaphors were gathered under 13 categories by their intended use. These categories were: addiction, the need for intense care and support, well-planned education for them, individual differences, the fact that education is challenging and requires patience, the fact that they are unique, interesting experiences in their education, the fact that education is essential, a combination of disabilities, the fact that they are sensitive-frail-fragile, difficulties in their lives, their neglect, and innocence.

Most of the participants' metaphors and the categories of these metaphors showed that they consider students with multiple disabilities as the students who need the most care and protection, depend on the individuals in their environment, need continuous and intense support, are complicated, are difficult to work out and require patience, have challenging educational processes, are sensitive, valuable and innocent, and have potential to be discovered. Furthermore, the special education teachers in their metaphors emphasized that education should be planned in cooperation with other related experts, that functional evaluation should be made, and that they should be equipped with skills to help them live independently.

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

